

www.turkishstudies.net/economy

Turkish Studies - Economics, Finance, Politics

eISSN: 2667-5625

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

Sponsored by IBU

Akaryakıt İstasyonlarının İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi: Bir Akaryakıt İstasyonu Üzerinde Uygulama

Accounting of Gas Station Transactions: An Implementation on a Gas Station

Cevdet Kızı1* - Tunay Aslan**

Abstract: Accounting is a science related to recording, classifying, summarizing, reporting, analyzing and interpreting transactions and events that can be expressed in monetary terms. Today, accounting is used extensively in all sectors and in both production as well as service businesses. One of the sectors mentioned is undoubtedly the energy sector. It is not possible to ignore the increasing importance of the energy sector in today's business world. At the gas stations, which are part of the energy sector, various financial transactions are carried out and observed every day. In accordance with the principle of transparency and in line with the general concepts of accounting, it is necessary not to make an accounting error at gas stations, which have their own financial transactions. Otherwise, it will not be possible for accounting to provide social benefits and fulfill its function. Gas stations are generally service businesses, which satisfy and match the several needs of their customers such as petrol, diesel oil and LPG. The mentioned gas stations operate in the format of franchise and sell the fuel of their affiliated gas distribution companies. It is very significant to do the accurate accounting of waste, purchases and sales that are subject to several financial transactions of gas stations. First section of this study is an introduction on the accounting of gas station transactions. Second part of the research includes literature review. Third section of the article covers implementation. Journal entries, invoices and cash register vouchers constitute the implementation section of this study. Conclusions are presented in the fourth section of this research.

Structured Abstract: Accounting is considered as an art and science concerned with recording, categorizing, summarizing, reporting, analyzing and interpreting monetary transactions. The history of accounting dates back to several years ago. When accounting was first invented, ancient civilizations were using it as a recording tool. Although this information is certain, there is still a debate about the origin of accounting. Ancient Mesopotamia, ancient Egypt, ancient Babylonia, ancient China, ancient India and the Roman Empire are argued to be the first locations where accounting first appeared. Additionally, Assyria and Sumer are mentioned to be subject to early accounting records, which date back more than 7.000 years. Then, between the 4th millenium before century (BC) and 3rd millenium BC, accounting was used in Godin Tepe and Tepe

* Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü
Assoc. Prof., Istanbul Medeniyet University, Faculty of Political Sciences, Department of Management

ORCID 0000-0003-0196-2386

cevdetkizil@yahoo.com

** Doç.Dr., Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü

Assoc. Prof., Siirt University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Public Finance

ORCID 0000-0002-0363-6691

tunay_aslan@hotmail.com

Cite as/ Atf: Kızı1, C. & Aslan, T. (2021). Akaryakıt istasyonlarının işlemlerinin muhasebeleştirilmesi: Bir akaryakıt istasyonu üzerinde uygulama. *Turkish Studies - Economy*, 16(1), 335-348.
<https://dx.doi.org/10.47644/TurkishStudies.47606>

Received/Geliş: 14 November/Kasım 2020

Accepted/Kabul: 20 March/Mart 2021

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 30 March/Mart 2021

CC BY-NC 4.0

Yahya of Iran. Cylindrical tokens were used for bookkeeping. Tables with figures and graphical findings also belong to the emphasized era.

Furthermore, it is stated that prophet Moses benefited from accounting for the materials, which were used to form the tabernacle. By 4th century BC, ancient Egyptians and ancient Babylonians took advantage from accounting in terms of oral auditing. It is said that, the term auditor was also first used in this era. Definitely, the Rosetta Stone from 196 BC is also significant in regards to tax concept.

Moreover, it is a known fact that Emperor Augustos of the Roman Empire was able to gather detailed financial information by the help of accounting. Public expenses, distributions of money, grants, subsidiaries, taxes, revenues and construction expenditures were all reported using accounting. This implementation was critically important in the Roman Empire, since it helped to improve the decision making process.

On the other hand, there is no debate about the founder of modern accounting. Luca Pacioli is considered as the father of modern accounting and double-entry bookkeeping system. Double-entry bookkeeping system is important, since it presented the debit and credit sides for each transaction. Actually, what makes Luca Pacioli the founder (father) of modern accounting is his book named *Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita* (Review of Arithmetic, Geometry, Ratio and Proportion), which was printed in Venice, Italy in 1494. It was not a sole accounting book, but also a commerce and mathematics book. Since this book also contained the plus and minus signs for the first time, it was also the first algebra book in Italy. Pacioli also recommended the use of memorandum, journal and ledger in his well-known book.

By 1600s, joint stock companies started to develop and attract attention. This helped to increase the popularity of accounting, since investors relied knowledge of business operations. It is argued that, this issue is also the first step of accounting types distinction, such as financial accounting, managerial accounting and cost accounting.

Another milestone about the history of accounting is the establishment of modern profession of chartered accountant in Scotland in 19th century. This definitely helped accounting to become an organized profession. The establishment of Institute of Chartered Accountants in England and Wales in 1880 should also be mentioned at this point in terms of accounting becoming an organized profession. Absolutely, the industry revolution in England also accelerated the increasing popularity of accounting.

Today, the position and state of accounting is much more different compared to previous years. Accounting is tightly related with technology. Subjects such as intellectual capital reporting, integrated reporting, non-financial reporting, accounting ethics, application of COBIT on the accounting system, COSO model in internal controls, cloud accounting, encrypted accounting reports, electronic (digital) accounting, cryptocurrency accounting, behavioral accounting and use of accounting programs and software are widely discussed. Also, accounting is used in all sectors by the public and private firms. Manufacturing and service firms all take advantage of accounting.

One of the leading sectors in business world today is the energy industry. For sure, at the gas stations, which are part of the energy sector, several financial transactions are carried out and observed every day. Parallel to the principle of transparency and in line with the general concepts of accounting, it is a must not to make an accounting error at gas stations, which are at the scene of their financial transactions. If that is not fulfilled, it will not be possible for accounting to provide social benefits and realize its function. Gas stations are generally service businesses, which satisfy and match the numerous needs of their clients such as petrol, diesel oil and LPG. The mentioned gas stations continue their tasks in the format of franchise and sell the fuel of their affiliated gas distribution companies. It is very critical to do the accurate accounting of waste, purchases and sales that are subject to many financial transactions of gas stations. First section of this study is an introduction on the accounting of gas station transactions. Second section of the research contains literature review. Third section of the article covers implementation. Journal entries, invoices and cash register vouchers form the implementation section of this study. Conclusions take place in the fourth section of this research.

Keywords: Accounting, finance, gas, gas station, petrol.

Öz: Muhasebe, para ile ifade edilebilen işlem ve olayların kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenmesi, raporlanması, analiz edilmesi ve yorumlanması ile ilgili bir bilim dalıdır. Günümüzde, muhasebeden tüm sektörlerde ve hem üretim, hem de hizmet işletmelerinde yoğun bir şekilde yararlanılmaktadır. Belirtilen sektörlerden biri de hiç şüphesiz enerji sektörüdür. Enerji sektörünün artan önemini günümüz iş dünyasında göz ardı etmek mümkün değildir. Enerji sektörünün bir parçası olan akaryakıt istasyonlarında ise her gün çeşitli finansal işlemler gerçekleşmekte ve gözlemlenmektedir. Kendine özgü finansal işlemlere sahne olan akaryakıt istasyonlarında şeffaflık ilkesi gereği ve muhasebenin temel kavramlarına paralel olarak muhasebesel bir hata yapmamak gerekir. Aksi halde, muhasebenin toplumsal fayda sağlaması ve işlevini yerine getirmesi söz konusu olmayacaktır. Akaryakıt istasyonları, genel anlamda müşterilerinin benzin, mazot ve LPG gibi çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan hizmet işletmeleridir. Belirtilen akaryakıt istasyonları, bayilik usulü çalışarak bağlı oldukları akaryakıt dağıtım işletmelerinin akaryakıtlarını satarlar. Akaryakıt istasyonlarının gerçekleştirdiği birçok finansal işlemlere konu olan fire, alış ve satış işlemlerinin ise doğru bir muhasebeleştirilmesi son derece önemlidir. Bu çalışmanın birinci bölümünde akaryakıt istasyonlarının işlemlerinin muhasebeleştirilmesi konusuna giriş yapılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünü uygulama kısmı oluşturmaktadır. Uygulama kısmında akaryakıt istasyonu işlemleriyle ilgili yevmiye kayıtlarına, faturalara ve ödeme kaydedici cihaz (ÖKC) fişlerine yer verilmiştir. Araştırmanın dördüncü bölümünde ise sonuç sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, finans, akaryakıt, akaryakıt istasyonu, petrol.

1. Giriş

Akaryakıt ürünleri, ham petrol işlenerek elde edilir. Akaryakıt ürünleri kapsamında ise benzin, motorin, jet yakıtı, fuel oil ve LPG sayılabilir (İşler, 2014: 448). Akaryakıt istasyonları bayilik usulü çalışmaktadırlar ve bağlı bulundukları akaryakıt dağıtım işletmelerinin akaryakıt ürünlerini müşterilere satarlar (Çetinkaya & Sarigene, 2008: 225). Bu noktada, akaryakıt ürünlerinin müşterilere perakende olarak satıldığı da belirtilmelidir. Ancak, belirli durumlarda toptan satışlar da gerçekleşmektedir. Bunlar daha çok şantiyelere ve büyük montanlı işletmelere yapılan satışlardır (Coşkun Arslan & Kısacık, 2017: 276).

Muhasebe, parayla ifade edilebilen işlem ve olayların kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenmesi, raporlanması, analiz edilmesi ve yorumlanması ile ilgili bir bilgi sistemidir (Kızıl & Kızıl, 2007: 2). Denetim ise teftiş etme, doğruluğunu ve yanlışlığını kontrol etme anlamın gelmektedir. Muhasebe denetimi de belirli bir periyottaki tüm muhasebe bilgi ve belgelerinin spesifik kriterlere bağlı olarak tarafsız ve objektif bir şekilde toplanması, daha sonrasında elde edilen sonuçların denetimden geçirilip gerekli şahıslara rapor edilmesiyle sonuçlanan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Kaval, 2008: 5).

Akaryakıt istasyonlarının işlemlerinin muhasebeleştirilmesi kadar, denetlenmesi de önemli bir husustur. Akaryakıt istasyonlarının denetimi, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile belirtilen bakanlığa bağlı il müdürlükleri vasıtasıyla yapılmaktadır. Ek olarak, Enerji Piyasası Denetim Kurulu'nun da (EPDK) denetimleri de söz konusudur. Denetimler belirli periyotlarda gerçekleştirildiği gibi, aynı zamanda daha önceden ilan edilmemiş ve bildirilmemiş şekilde de gerçekleştirilmektedir. Denetimler esnasında, stok denetimleri de yapılmaktadır (Yıldırım, 2016). Akaryakıt dağıtım işletmelerinin birçok akaryakıt istasyonuna bayilik verdiği düşünüldüğünde, akaryakıt sektöründe denetimin ne kadar kritik bir noktada olduğu daha net anlaşılabacaktır (Çaltekin, 2017). Hiç şüphesiz, akaryakıt istasyonlarında etkili bir iç kontrol sisteminin kurulması da şarttır. Zira, etkili bir iç kontrol mekanizması, denetim faaliyetlerini de daha kolaylaştıracak ve etkin hale getirecektir. Aynı zamanda, varlık kayıpları da asgari seviyelere indirilecektir. Denetim ve iç kontrol sistemlerinin etkin çalışmaması durumlarında, ekonomik krizlerin, hilelerin ve skandalların gerçekleştiği bilinen bir gerçektir (Adalı & Kızıl: 53, 2017; Kızıl & Doğan, 2017: 130; Kızıl & Kaşbaşı, 2018: 123).

Bunların yanında, akaryakıt istasyonları haftanın yedi günü ve yirmidört saat faaldır. Fakat, 4857 Sayılı İş Kanunu'nun 63. Maddesi'ne göre ise, bir çalışan bir günde onbir saatten fazla iş göremez. Dolayısıyla, akaryakıt istasyonunda çalışanlar vardiya usulü çalışmaktadır ve vardiyayı devralan çalışan, kendisinden önce çalışanın hesapları ve işlemleri konusunda bilgilendirilir (Erdoğan, 2014: 15). Akaryakıt istasyonlarının haftanın yedi günü ve yirmidört saat çalışmasının asıl nedeni ise, faaliyetlerin kesintiye uğramadan sürmesini sağlamaktır.

Akaryakıt sektörü, en güncel gerçekleştirilen ölçümler ve tespitlerden birinin ışığında, 100'ün üzerinde dağıtıcıya, 100'ün üzerinde depolama tesisine ve yaklaşık 13.000 adet akaryakıt istasyonu bayisine sahiptir. Bu açıdan bakıldığında, akaryakıt endüstrisinin Türkiye ekonomisindeki payı rahat bir şekilde idrak edilebilir. Akaryakıt endüstrisi, Türkiye ekonomisinin lokomotifleri ve itici güçlerinden biridir. Aynı zamanda, akaryakıt sektörü oldukça geniş bir müşteri portföyüne de sahip olduğundan, kamu gelirlerine pozitif anlamda katkısı göz ardı edilemez (PWC, 2017).

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde öncelikle konuyla ilgili literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Daha sonra ise, akaryakıt istasyonlarının işlemlerinin muhasebeleştirilmesiyle ilgili uygulamalara yer verilmiştir. Bu bağlamda, akaryakıt istasyonu işlemleriyle ilgili yevmiye kayıtları, faturalar ve ödeme kaydedici cihaz (ÖKC) fişleri araştırmanın uygulama kısmına konu olmuştur. Son olarak, çalışmaya ilgili sonuçlar tartışılmış ve sunulmuştur.

2. Literatür Taraması

2018 yılında hayata geçirilen bir çalışmada, akaryakıt ve petrol endüstrisi firmalarında finansal ve ekonomik planlama için metodolojik yaklaşımların geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, akaryakıt ve petrol endüstrisi firmalarının işletme planlaması için modern ilkelerin oluşturulması hususu tartışılmıştır. Konunun yönetim muhasebesi ve maliyet muhasebesiyle olan ilişkisine de değinilmiş, finansal ve finansal olmayan göstergelerden söz edilmiştir (Bondarenko vd., 2018: 35).

2017 yılında gerçekleştirilen bir çalışmada, akaryakıt istasyonu firmalarının muhasebe süreci ele alınmıştır. Belirtilen firmaların muhasebe süreci, özellikli durumları da değerlendirilerek incelenmiştir. Çalışmada literatür incelenmiş ve aynı zamanda uygulama kapsamında yevmiye kayıtlarına, alış faturası örneklerine, satış işlemlerine, perakende satışlara ve ödeme kaydedici cihaz (ÖKC) fişlerine yer verilmiştir (Coşkun Arslan & Kısacık, 2017: 275).

2017 yılında sunulan bir çalışmada, Nijerya'daki akaryakıt ve petrol endüstrisine ait muhasebe uygulamaları vurgulanmıştır. Araştırmanın ana amaçlarından biri, Nijerya'daki muhasebe uygulamalarının Nijerya'daki akaryakıt ve petrol endüstrisi firmalarının performansı etkileyip etkilemediğini ölçmektir. Bu kapsamda, Nijerya'da bulunan 84 akaryakıt ve petrol endüstrisi firması üzerinde anket metodolojisi uygulanmıştır. Araştırma için birincil ve ikincil verilerden yararlanılmıştır. Birincil veriler anketlerden toplanırken, ikincil veriler ise basılı (yayınlanmış) materyallerden toplanmıştır. Anketler için 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır ve anket sonuçları SPSS paket programıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, muhasebe uygulamaları ile akaryakıt ve petrol endüstrisi firmalarının performansı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Nijerya'daki akaryakıt ve petrol endüstrisi firmalarının en iyi muhasebe uygulamalarını benimsemeleri ve şeffaf ile güvenilir finansal raporlamada bulunmaları gerektiğinin altı çizilmiştir (Obara & Nangih, 2017: 218).

2015 yılında yürütülen bir çalışmada, akaryakıt istasyonları tarafından düzenlenen ödeme kaydedici cihaz (ÖKC) fişlerinin gider yazılıp yazılamayacağı tartışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, ödeme kaydedici cihaz (ÖKC) fişleri, fatura yerine geçen belgedir. Dolayısıyla, bu fişlerin gider yazılabileceği 68 seri numaralı Genel Tebliğ referans gösterilerek açıklanmıştır. Ancak, mükelleflerin ÖKC fişi ile yaptıkları alımların 396 sıra no.lu Genel Tebliğ'de yer alan limit olan

5.000 TL'yi aşaması durumunda, bunun bildirim formu ile ibraz edilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Yunt, 2015: 136).

2015 yılında yapılan bir başka araştırmada, Nijerya akaryakıt ve petrol endüstrisi muhasebe uygulamaları konusunda yardımcı olma ve önerilerde bulunma amacı güdülmüştür. Çalışmada, Nijerya akaryakıt ve petrol endüstrisinin muhasebe uygulamalarının ana problemleri üzerinde durulmuştur. Araştırma için veriler anket metodolojisi yardımıyla toplanmıştır. Çalışmayı yürütmek amacıyla hem birincil, hem de ikincil veriler elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, Nijerya'da akaryakıt ve petrol endüstrisiyle ilgili muhasebe standartlarının temeli Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İngiltere'ye dayanmaktadır. Araştırma aynı zamanda, muhasebe verilerinin daha sağlıklı ve doğru sonuçlar yansıtması için, Nijerya akaryakıt ve petrol endüstrisi firmalarının etik standartlara her zaman bağlı olmaları gerektiğini belirtmiştir (Agwor, T. C., 2015: 241).

3. Uygulama

Fire Örneği

Uygulama 1: Lion Petrol Sanayi İç ve Dış. Tic. Ltd. Şti., yılsonu sayım yaparak firelerle ilgili şu bilgilere ulaşmıştır: Kurşunsuz benzinde 10.000 TL, LPG'de 15.000 TL, motorinde 10.000 TL fire tespit etmiştir. Toplamda 35.000 TL olan firenin normal fire sınırını aşan kısmı 5.000 TL'dir.

Tablo 1: Fire Kaydı

	Borç	Alacak
621- Satılan Ticari Mallar Maliyeti	30.000	
689- Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar	5.000	
153- Ticari Mallar		35.000
153.01 Kurşunsuz Benzin		10.000
153.02 LPG		15.000
153.03 Motorin		10.000
Fire Kaydı		

Akaryakıt Alış İşlemleri Muhasebe Örneği

Uygulama 2: Lion Petrol Sanayi İç ve Dış. Tic. Ltd. Şti., Akpet Petrol Dağıtım A.Ş. bayisi olup, akaryakıt ihtiyacını bu dağıtım firmasından karşılamaktadır. 04.07.2018 tarihinde Akpet Petrol Dağıtım A.Ş.'den gelen faturada aşağıdaki akaryakıtların alındığı ve bedelinin daha sonra ödeneceği anlaşılmaktadır. İlgili faturada kesafet oranları hesaplanmıştır. Kesafet, birim hacmin ağırlığı olarak ifade edilmektedir. Kesafet oranları, Ağırlık / Hacim, gr/cm³ veya kg/ litre olarak ifade edilebilir (Milli Savunma Bakanlığı, Akaryakıt İkmal ve Nato Pol Tesisleri İşletme Başkanlığı, 2017).

Tablo 2: Akaryakıt Alış Kaydı

	Borç	Alacak
153- Ticari Mallar	73.242,56	
153.01 Kurşunsuz Benzin 14.995		
153.02 Motorin 57.784		
153.03 Motorin Euro diesel 3.072		
191- İndirilecek KDV	13.183,66	
320- Satıcılar		86.425,22
Akaryakıt Alış Kaydı		

Akaryakıt İstasyonu İşletmelerinde Akaryakıt Satış İşlemleri Örneği**Perakende Satış Örneği**

Uygulama 3: 03.11.2019 tarihinde Lion Petrol Sanayi İç ve Dış. Tic. Ltd. Şti. istasyonunda, alınan Z raporlarından perakende olarak günlük yapılan satışların şu şekilde olduğu anlaşılmaktadır: Kurşunsuz benzin 7,07 litre birim fiyatı 7,070 % 18 KDV dahil, LPG 21,02 litre birim fiyatı 3,330 TL % 18 KDV dahil; motorin 58 litre birim fiyatı 5,89 TL % 18 KDV dahil olup satışların tamamı nakit yapılmıştır.

Şekil 2: Akaryakıt Satış Ödeme Kaydedici Cihaz (ÖKC) Fişleri Örnekleri
(6698 Sayılı Kişisel Verilen Korunması Kanunu gereği fişlerden firma isimleri ve plaka bilgileri silinmiştir)

Tablo 3: Toptan Satış Örneği

	Borç	Alacak
100- Kasa	462	
600- Yurt İçi Satışlar		391,20
600.01 Kurşunsuz Benzin 50		
600.02 Motorin 70		
600.03 Motorin 341,62		
391- Hesaplanan KDV		70,80
Akaryakıt Satışları (Z Raporu) Kaydı		

Toptan Satış Örneği

Uygulama 4: Lion Petrol Sanayi İç ve Dış. Tic. Ltd. Şti, 01.09.2019 tarihinde Hasanoğlu İnşaat Telekomünikasyon, Temizlik, Tarım, Akaryakıt Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. ile peşin ödemeli 4.569 Lt. Birim fiyatı 5.68 TL % 18 KDV hariç motorin satış sözleşmesi düzenlemiştir. Sözleşmeye bağlı olarak Tunay Nakliyat Ltd. Şti. kendisine ait olan nakliye araçlarından ay sonuna kadar sözleşmede belirtilen tutar kadar motorin alacak ve 15.10.2019 tarihinde toplu ödeme yapılacaktır. Akaryakıt pompasına bağlı otomatik olarak çıkan fişler iptal edilerek faturaya eklenecektir.

AÇIKLAMA	MİKTARI	BİRİM FİYATI	TUTARI
Motorin	4569.14	5.68	25956.15
TUTAR			25956.15
KDV % 18			4672.11
GENEL TUTAR			30628.26

Şekil 3: Akaryakıt Satış Faturası Örneği

(6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gereği faturadan firma bilgileri silinmiştir)

Tablo 4: Akaryakıt Satışları

TARİH	CİNSİ	AÇIKLAMA	VADE TARİH	ANA DÖVİZ BORÇ	ANA DÖVİZ BORÇ BAKİYE	ANA DÖVİZ BAKİYE
01.09.2019	_DEVİR_	DEVREDEN	01.09.2019	92805,4	0,21	0,21
01.09.2019	Nakit	85 lt x 6,58 kepçe	01.09.2019	559,3	559,51	559,51
02.09.2019	Nakit	66 lt x 6,58 34za8396	02.09.2019	434,28	993,79	993,79
02.09.2019	Nakit	100 lt x 6,58 kepçe	02.09.2019	658	1651,79	1651,79
02.09.2019	Nakit	5 ltx6,96 kursunsuz jeneratör	02.09.2019	34,8	1686,59	1686,59
02.09.2019	Nakit	25 lt x 6,58 06dz0594	02.09.2019	164,5	1851,09	1851,09
02.09.2019	Nakit	50 lt x 6,58 06ha7520	02.09.2019	329	2180,09	2180,09
03.09.2019	Nakit	22,41 lt x 6,58 06dz0594	03.09.2019	147,46	2327,55	2327,55
03.09.2019	Nakit	5 lt x 6,96 jeneratör	03.09.2019	34,8	2362,35	2362,35
04.09.2019	Nakit	38 lt x 6,58 47lj961	04.09.2019	250,04	2612,39	2612,39
04.09.2019	Nakit	60 lt x 6,58 kepçe	04.09.2019	394,8	3007,19	3007,19
05.09.2019	Nakit	42,84 lt x 6,58 21tj121	05.09.2019	281,89	3289,08	3289,08
06.09.2019	Nakit	60 LT X 6,58 KEPÇE	06.09.2019	394,8	3683,88	3683,88
06.09.2019	Nakit	50 LT X 6,5806HA7520	06.09.2019	329	4012,88	4012,88
06.09.2019	Nakit	36,48 LT 06DZ0594	06.09.2019	240,04	4252,92	4252,92
07.09.2019	Nakit	55 lt x 6,58 kepçe	07.09.2019	361,9	4614,82	4614,82
07.09.2019	Nakit	42 lt x 6,58 06hb0711	07.09.2019	276,36	4891,18	4891,18
07.09.2019	Nakit	6 LT X 6,96 JENERATÖR	07.09.2019	41,76	4932,94	4932,94
08.09.2019	Nakit	55 LT X 6,58 KEPÇE	08.09.2019	361,9	5294,84	5294,84
08.09.2019	Nakit	10-40 YAĞ	08.09.2019	25	5319,84	5319,84
09.09.2019	Nakit	150 LT X 6,58	09.09.2019	987	6306,84	6306,84
09.09.2019	Nakit	67,01 LT X 6,58 34ZA8396	09.09.2019	440,93	6747,77	6747,77
09.09.2019	Nakit	40 LT X 6,58 34NTM72	09.09.2019	263,2	7010,97	7010,97
10.09.2019	Nakit	56 LT X 6,58 27AAL332	10.09.2019	368,48	7379,45	7379,45
10.09.2019	Nakit	60 LT X 6,58 07GVH59	10.09.2019	394,8	7774,25	7774,25
11.09.2019	Nakit	50 LT X 6,58 34ZA8396	11.09.2019	329	8103,25	8103,25
11.09.2019	Nakit	65 LT X 6,58 KEPÇE	11.09.2019	427,7	8530,95	8530,95
12.09.2019	Nakit	5 LT X 6,96 BENZİN	12.09.2019	34,8	8565,75	8565,75
12.09.2019	Nakit	50 LT X 6,58 06HA7520	12.09.2019	329	8894,75	8894,75
12.09.2019	Nakit	38 LT X 6,58 47LJ961	12.09.2019	250,04	9144,79	9144,79
13.09.2019	Nakit	26 LT X 6,58 06DZ0594	13.09.2019	171,08	9315,87	9315,87
13.09.2019	Nakit	60 LT X 6,58 KEPÇE	13.09.2019	394,8	9710,67	9710,67
13.09.2019	Nakit	60 LT X 6,58 KEPÇE	13.09.2019	394,8	10105,47	10105,47
14.09.2019	Nakit	60 LT X 6,58 KEPÇE	14.09.2019	394,8	10500,27	10500,27
16.09.2019	Nakit	40 LT X 6,58 060HB0711	16.09.2019	263,2	10763,47	10763,47
17.09.2019	Nakit	60 LT X 6,65 KEPÇE	17.09.2019	399	11162,47	11162,47
17.09.2019	Nakit	50 LT X 6,65 34ZA8396	17.09.2019	332	11494,47	11494,47
17.09.2019	Nakit	36 LT X 6,65 60DZ0594	17.09.2019	239,4	11733,87	11733,87

17.09.2019	Nakit	4 LT X 6,96 BENZİN	17.09.2019	27,84	11761,71	11761,71
18.09.2019	Nakit	60 LT X 6,77 KEPÇE	18.09.2019	406,2	12167,91	12167,91
18.09.2019	Nakit	6 LT X 7,32 BENZİN	18.09.2019	43,92	12211,83	12211,83
18.09.2019	Nakit	67,01 LT X 6,77 06HA7520	18.09.2019	453,66	12665,49	12665,49
19.09.2019	Nakit	5,82 LT X 7,32 BENZİN	19.09.2019	42,6	12708,09	12708,09
19.09.2019	Nakit	60 LT X 6,77 KEPÇE	19.09.2019	406,2	13114,29	13114,29
19.09.2019	Nakit	25 LT X 6,7747AAD424	19.09.2019	169,25	13283,54	13283,54
19.09.2019	Nakit	38 LT X 6,77 47 LJ 961	19.09.2019	257,26	13540,8	13540,8
19.09.2019	Nakit	6 LT X 7,32 56AB437	19.09.2019	43,92	13584,72	13584,72
19.09.2019	Nakit	60 LT X 6,77 KEPÇE	19.09.2019	406,2	13990,92	13990,92
19.09.2019	Nakit	53 LT X 6,77 34UF9497	19.09.2019	358,81	14349,73	14349,73
21.09.2019	Nakit	60 LT X 6,77 VİDON 06DZ0594	21.09.2019	406,2	14755,93	14755,93
21.09.2019	Nakit	50 LT X 6,77 34ZA8396	21.09.2019	338,5	15094,43	15094,43
23.09.2019	Nakit	6 LT X 7,32 JENERATÖR	23.09.2019	43,92	15138,35	15138,35
23.09.2019	Nakit	60 LT X 6,77 KEPÇE VİDON	23.09.2019	406,2	15544,55	15544,55
24.09.2019	Nakit	60 LT X 6,77 06HA7520	24.09.2019	406,2	15950,75	15950,75
24.09.2019	Nakit	42,94 LT X 6,77 06HB0711	24.09.2019	290,7	16241,45	16241,45
24.09.2019	Nakit	41 LT X 6,77 34NTM72	24.09.2019	277,57	16519,02	16519,02
25.09.2019	Nakit	28,5 LT X 6,77 06DZ0594	25.09.2019	192,95	16711,97	16711,97
25.09.2019	Nakit	60 LT X 6,77 KEPÇE	25.09.2019	406,2	17118,17	17118,17
25.09.2019	Nakit	50 LT X 6,77 06AH7520	25.09.2019	338,5	17456,67	17456,67
26.09.2019	Nakit	5 LT X 7,32 JENERATÖR	26.09.2019	36,6	17493,27	17493,27
26.09.2019	Nakit	50 LT X 6,77 34ZA8396	26.09.2019	338,5	17831,77	17831,77
26.09.2019	Nakit	55 LT X 6,77 KEPÇE	26.09.2019	372,35	18204,12	18204,12
26.09.2019	Nakit	36 LT X 6,77 23AAF231	26.09.2019	243,72	18447,84	18447,84
27.09.2019	Nakit	5 LT X 7,32 JENERATÖR	27.09.2019	36,6	18484,44	18484,44
27.09.2019	Nakit	60 LT X 6,77 KEPÇE	27.09.2019	406,2	18890,64	18890,64
27.09.2019	Nakit	55,01 LT X 6,77 47AAD424	27.09.2019	342,42	19233,06	19233,06
28.09.2019	Nakit	13 LT X 6,77 23AAF231	28.09.2019	88,01	19321,07	19321,07
28.09.2019	Nakit	55 LT X 6,77 KEPÇE	28.09.2019	372,35	19693,42	19693,42
30.09.2019	Nakit	55 LT X 6,77 KEPÇE	30.09.2019	372,35	20065,77	20065,77
15.10.2019	Nakit	41 LT X 6,7 06FB0711	15.10.2019	274,7	30628,26	30628,26

Tablo 5: Peşin Ödemeli Akaryakıt Satış Kaydı

	Borç	Alacak
100- Kasa	30.628,26	
600- Yurt İçi Satışlar		25.956,15
600.01 Motorin 25.956,15		
391- Hesaplanan KDV		4.672,11
Peşin ödemeli akaryakıt satış kaydı		

Veresiye (Vadeli) Toptan Satışlarda Muhasebeleştirme Örneği

Uygulama 5: Lion Petrol Sanayi İç ve Dış. Tic. Ltd. Şti., Tunay Şehir İçi Servis İşletmesi ile mazot satış sözleşmesi düzenlemiştir. Sözleşmeye göre Tunay Şehir İçi Servis İşletmesi'ne ait dolmuşlar bir ay boyunca mazot ve benzin ihtiyaçlarını Lion Petrol Sanayi İç ve Dış. Tic. Ltd. Şti.'den karşılayacak ve ay sonunda karşılıklı hesap görülerek toplam tutar nakit tahsil edilecektir. Tarafların karşılıklı yapmış oldukları sözleşmeye göre, ayrıca fatura düzenlenmeyecek, Ödeme Kaydedici Cihaz (ÖKC) fişleri yeterli olacaktır. Tunay Şehir İçi Servis İşletmesi'nin almış olduğu mazot fişleri aşağıda gösterilmiştir. Ay sonunda toplam tutar nakit tahsil edilmiş olup, işlemlere ait yevmiye kayıtları da aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 4: Tunay Şehir İçi Servis İşl. Mazot Fişleri (Tunay İşletmesi Ödeme Kaydedici Cihaz Fişleri)

(6698 Sayılı Kişisel Verilen Korunması Kanunu gereği fişlerden firma isimleri ve plaka bilgileri silinmiştir)

Tablo 6: Veresiye Tahsilatı Kaydı

	Borç	Alacak
120-Alıcılar	50	
120.01 TUNAY		
600-Yurtiçi Satışlar		42,37
600.01 Motorin		
391- Hesaplanan KDV		7,63
Vadeli Akaryakıt Satış Kaydı		

	Borç	Alacak
120-Alıcılar	50	
120.01 TUNAY		
600-Yurtiçi Satışlar		42,37
600.01 Motorin		
391- Hesaplanan KDV		7,63
Vadeli Akaryakıt Satış Kaydı		

	Borç	Alacak
120-Alıcılar	30	
120.01 TUNAY		
600-Yurtiçi Satışlar		25,42
600.01 Motorin		
391- Hesaplanan KDV		4,58
Vadeli Akaryakıt Satış Kaydı		

	Borç	Alacak
120-Alıcılar	50	
120.01 TUNAY		
600-Yurtiçi Satışlar		42,37
600.01 Motorin		
391- Hesaplanan KDV		7,63
Vadeli Akaryakıt Satış Kaydı		

	Borç	Alacak
120-Alıcılar	50	
120.01 TUNAY		
600-Yurtiçi Satışlar		42,37
600.01 Motorin		
391- Hesaplanan KDV		7,63
Vadeli Akaryakıt Satış Kaydı		

	Borç	Alacak
100-Kasa	230	
120- Alıcılar		230
Veresiye Tahsilatı Kaydı		

4. Sonuç

Enerji endüstrisi günümüzde oldukça dikkat çeken ve gelecek vaat eden endüstrilerden biridir. Akaryakıt sektörü ise enerji endüstrisinin en önemli alt kümelerinden birleşenlerinden biridir. Akaryakıt sektörü Türkiye'nin öncü sektörlerden biri olup, birçok bireye istihdam sağlamaktadır. Aynı zamanda, büyüyen ve gelişen bir sektördür. Dolayısıyla, akaryakıt istasyonlarının gerçekleştirdiği işlemlerin doğru bir şekilde muhasebeleştirilmesi ile akaryakıt istasyonlarının etkin denetimi kesinlikle şarttır.

Akaryakıt istasyonlarının gerçekleştirdiği birçok finansal işlem bulunmaktadır. Bunlar özet olarak fire, alış ve satış işlemleriyle ilgilidir. Dolayısıyla, araştırmanın birinci bölümünde akaryakıt istasyonlarının işlemlerinin muhasebeleştirilmesi konusu üzerinde giriş niteliğinde bilgiler verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise Türkiye'de ve yurtdışında gerçekleştirilen çeşitli bilimsel çalışmalar incelenerek literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümü uygulamaya ayrılmıştır. Uygulama bölümünde akaryakıt istasyonu işlemleriyle bağlantılı yevmiye kayıtları, faturalar ve ödeme kaydedici cihaz (ÖKC) fişleri bulunmaktadır. Araştırmanın dördüncü bölümünde ise sonuç sunulmuştur.

Çalışmanın, akaryakıt istasyonlarının işlemlerinin muhasebeleştirilmesi konusuyla ilgili literatüre katkıda bulunması amaçlanmıştır. Araştırma, gelecek dönemlerde daha da geliştirilerek çeşitli illerde ve daha fazla akaryakıt istasyonu üzerinde gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda, Türkiye'de ve yurtdışında faaliyet gösteren akaryakıt istasyonlarının işlemlerinin muhasebeleştirilmesi üzerinde karşılaştırmalı analizler gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

- Adalı, S. & Kızıl, C. (2017). A research on the responsibility of accounting professionals to determine and prevent accounting errors and frauds: Edirne sample. *Emerging Markets Journal (EMAJ)*, University of Pittsburgh Press (USA), 7 (1), ISSN: 2158-8708 (online), <http://dx.doi.org/10.5195/emaj.2017.129,53-64>, <http://emaj.pitt.edu/ojs/index.php/emaj/article/download/129/283>
- Agwor, T. C. (2015). Oil and gas accounting in the Nigerian petroleum industry. *Research Journal of Finance and Accounting*, 6(7), 239-247.
- Bondarenko, T. G., Ishkinina, G. S., Khalidov, I. A. & Soltakhanov, A. U. (2018). Developing methodological approaches to financial and economics planning at oil and gas enterprises. *Revista Espacios*, 39(19), 32-49.
- Coşkun Arslan, M. & Kısacık, H. (2017). Akaryakıt istasyonu işletmelerinde muhasebe süreci. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 275-276.
- Çaltekin, B. (2017). Akaryakıt bayisi muhasebe ve denetim uygulamaları. *MuhasebeTR Websitesi*, <http://www.muhasetr.com/yazarlarimiz/burakcaltekin/003/> (Erişim Tarihi: 06.02.2020).
- Çetinkaya, Ş. & Sarıgene, O. (2008). Akaryakıt dağıtım işletmelerinin şahıs ve işletme taşınmazları üzerinde intifa hakkı tesisi için ödedikleri bedellerin vergilendirilmesinde yaşanan sorunlar. *Mali Çözüm*, 85, 223-230.

- Erdoğan, G. (2014). *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*. Detay Yayıncılık.
- İşler, D.B. (2014). Akaryakıt İstasyonları Marka Konumlandırma Süreci: Isparta'da Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi İle Bir Uygulama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 447-484.
- Kaval, H. (2008). *Muhasebe denetimi*. Gazi Yayınevi.
- Kızıl, C. & Doğan, E. (2017). *Audit techniques for protecting against cyber attacks: A bilateral approach of case studies and interview in societal complexity, data mining and gaming; state-of-the-art 2017*. Dorien DeTombe, Gerhard-Wilhelm Weber and Semih Kuter (Eds.), Amsterdam Europe: Greenhill & Waterfront. Versiyon: 001, ISBN /EAN: 978-90-77171-54-7.
- Kızıl, C. & Kaşbaş, B. (2018). Accounting scandals and eye-catching frauds: USA-Japan comparison by considering the role of auditing. *Journal of Asian Research (JAR)*, ISSN: 2575-1581 (online), 2(3), 123-138, <http://dx.doi.org/10.22158/jar.v2n3p123>
- Kızıl, A. & Kızıl C. (2007). *Accounting: Financial, cost, managerial*. Bahar Yayınevi.
- Milli Savunma Bakanlığı, Akaryakıt İkmal ve Nato Pol Tesisleri İşletme Başkanlığı. (2017). Yönetmelikler – akaryakıt ölçü stok yönetmeliği. *Milli Savunma Bakanlığı, Akaryakıt İkmal ve Nato Pol Tesisleri İşletme Başkanlığı Websitesi*, http://www.ant.gov.tr/wp-content/themes/Nicol/yonetmelikler/Akaryakit_olcu_stok_yonetmeliği.pdf (Erişim Tarihi: 05.12.2020).
- Obara, L. C. & Nangih, E. (2017). Accounting practices and performance of oil and gas industry (upstream sector) in Nigeria: An Empirical Analysis. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Studies*, 7(2), 215-222.
- PWC (2017). Akaryakıt dağıtım sektörünün Türkiye ekonomisindeki yeri ve önemi. Sektör çalışmaları. Yıl: 2017, 3. Çeyrek, 1, *PWC Websitesi*, <https://www.pwc.com.tr/tr/sektorler/enerji/akaryakit-dagitim-sektorunun-gundemi/akaryakit-dagitim-sektorunde-turkiye-ekonomisindeki-yeri-ve-onemi.pdf> (Erişim Tarihi: 05.12.2020).
- Yıldırım, M. (2016). Akaryakıt ve LPG istasyonlarının denetiminde yeni bir dönem başlıyor: Sanayi.net uygulaması. *Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Websitesi*, Kalkınmada Anahtar Verimlilik, Ocak 2016, 325, <http://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/akaryakit-ve-lpg-istasyonlariinin-denetiminde-yeni-bir-donem-basliyor-sanayi-net-uygulamasi/2223> (Erişim Tarihi: 05.12.2020).
- Yunt, A. (2015). Akaryakıt istasyonları tarafından verilen fatura düzenleme sınırını aşan ÖKC fişleri gider yazılabilir mi?”. *Mali Çözüm Dergisi*, Eylül-Ekim 2015, 131-138.